

Burgemeester Lieven Dehandschutter - Sint-Niklaas

**“Ons ontwikkelingsmodel
blijft de lobbenstad”**

De jaarwende was voor Sint-Niklaas extra feestelijk, want in 2017 viert de stad haar 800-jarig bestaan. “Tot zes jaar geleden had ik nooit durven dromen dat ik dit als burgemeester in goede banen zou mogen leiden”, aldus Lieven Dehandschutter, die zich nog levendig herinnert hoe hij als negenjarige in 1967 mee 750 jaar Sint-Niklaas vierde.

Het recht is het domein waarin hij is opgeleid; geschiedenis, aardrijkskunde en linguïstiek zijn de percelen waarin hij graag en veel grasduint, geeft Lieven Dehandschutter bij de aanvang van het gesprek mee. Waarop een goed gedocumenteerde en met veel humor doorspekte uiteenzetting volgt over het ontstaan in 1217 van de gloednieuwe parochie Sint-Niklaas, zo gedoopt naar de beschermheilige van handelaars, reizigers en marktkramers. “Tot dan maakte de vestiging op het kruispunt van de noord-zuidas Hulst/Lessen en de oost-westas Antwerpen/Gent deel uit van Waasmunster, dankzij haar ligging aan de Durme de oudste parochie van het Waasland. De toenmalige pastoor van Waasmunster vond dat de bewoners van de vestiging hier wel heel lang wachtten om hun kinderen te laten lopen en te weinig zichtbaar waren in zijn kerkdiensten. Daarom pleitte hij bij de bisschop van Doornik voor de oprichting van een nieuwe parochie. Toch wel een schril contrast met de fusie van parochies die we vandaag beleven. De beslissing van de bisschop moest dan het fiat krijgen van gravin Johanna van Constantinopel, vanuit een actueel standpunt niet meteen een schoolvoorbeeld van administratieve vereenvoudiging.” “Dat we geen middeleeuwse stad zijn, zie je aan de afwezigheid van vesten en poorten, het ontbreken van een stedelijke cultuur waardoor het zelfbeeld van de Sint-Niklazenaar niet overweldigend is, en het gebouwenpatrimonium dat niet verder teruggaat dan de 17e eeuw, hoewel onze Nicolaaskerk veel oudere roots heeft. De echte stedelijke ontwikkeling begon hier pas in het midden van de 19e eeuw toen textiel van een huisnijverheid evolueerde tot een fabrieks-

industrie en de spoorlijnen Antwerpen – Sint-Niklaas en Mechelen – Terneuzen onze stad mee vorm gaven.”

Art-deco wandelingen

We maken de sprong naar 1995, het jaar dat Lieven Dehandschutter voor het eerst schepen werd met de bevoegdheid cultuur. “Uit die periode dateert mijn gevoeligheid voor het unieke patrimonium van Sint-Niklaas en gaf ik de aanzet tot de art-deco wandelingen. Hoe onderscheid je je als centrumstad? Onze eerstelijns USP’s waren uiteraard de grootste Grote Markt van België, de luchtballons die daar jaarlijks opstijgen en Sinterklaas. Maar even sterk, zij het iets meer nichegericht, waren ons architectuurpatrimonium en de fantastische verzameling rond Mercator. Daarover beschikken we dankzij de stichter van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, dokter Jean-Hubert Van Raemdonck, die in de 19e eeuw meerdere atlanten en vooral de fantastische globe heeft aangekocht. Samen met de literaire Reinaertsage geeft dat Sint-Niklaas met zijn 75.000 inwoners een eigen identiteit binnen het Waasland.”

Stadsvernieuwing deed met mondjesmaat zijn intrede. In 2005 werd de Grote Markt onder handen genomen, in 2003 was het de beurt aan het Stationsplein. “Over de Stationsstraat, de centrale winkelstraat tussen het Stationsplein en de Grote Markt, vond de toenmalige meerderheid geen overeenstemming. Daardoor bleven private investeringen achterwege en boerde de straat zienderogen achteruit. Dankzij afspraken binnen het toenmalige kartel CD&V – N-VA werd ik in 2009 sche-

pen van economie en middenstand. Via de nodige pendeldiplomatie wist ik het dossier te deblokken met als wortel een slordige 900.000 euro aan subsidies die aan een deadline gebonden waren. Mijn partijgenoten verklaarden mij gek, want ik ging in 2012 als challenger de verkiezingen in, op het ogenblik dat heel de straat was opgebroken. Maar in oktober 2013 mocht ik als burgemeester de vernieuwde Stationsstraat openen.”

“Wij werken gefaseerd aan een rondweg waarnaar we het doorgaand verkeer en het interne verkeer tussen de verschillende stadswijken willen afleiden.”

De Grote Markt als ringweg

Vandaag staan er enkele belangrijke initiatieven en projecten op het getouw. Om te beginnen is er de mobiliteit. “Bij gebrek aan vesten of grachten hebben wij in tegenstelling tot de meeste centrumsteden geen stadsring. In feite is onze ring de Grote Markt en het Onze-Lieve-Vrouwplein, waar het gros van het verkeer passeert, ook als het niet in het stadscentrum moet zijn. Daarom werken we gefaseerd aan een rondweg waarnaar we het doorgaande en het interne verkeer tussen de verschillende stadswijken willen afleiden. Voor dat laatste werd een wijkcirculatieplan ter consultatie voorgelegd aan zeven stadswijken. Bedoeling is om tegen het voorjaar van 2017 alle suggesties te verwerken en een aangepast voorstel te presenteren. Een uitdaging, want de wijken koesteren soms tegenstrijdige verwachtingen en je moet tevens het stadscentrum bereikbaar houden voor mensen die hier werken of winkelen. We denken concreet aan stadsrandparkings aan enkele grote invalswegen, vanwaar je met de fiets of het openbaar vervoer de resterende anderhalve tot twee kilo- »

01

01. Den Beenaert, een 3,8 ha grote nieuwe verkaveling met sociale koop- en huurwoningen en bouwgronden tussen de 250 m² en 450 m², is ingeplant in het binnengebied Plezantstraat-Heistraat-Wegvoeringstraat. Belangrijk was de maximale integratie in het project van het bestaande parkbos en van de waterlopen om meer woonkwaliteit te genereren. arQ architectenstudio participeerde in het project via het ontwerp van een gebouw met 48 appartementen. © Koen Van Damme

02. Voor het concept van het nieuwe woonerf De Weverij van Cores Development liet het architectuurbureau IN[AR]CO zich inspireren door de industriële geschiedenis van de site. Het project, goed voor 209 wooneenheden, ligt op de terreinen van de vroegere textiel fabriek Schoeters-Bruggeman. Vandaar ook de specifieke namen van de residenties: Bobijntjes voor de woningen en Ververij, Teintuur en Twijnderij voor de assistentiewoningen. ©IN[AR]CO

meter naar het centrum kunt overbruggen. Uiteraard hangt de realisatie af van een heleboel randvoorwaarden: RUP's moeten worden aangepast, juridische knopen ontward, de nodige financiering gevonden."

"In dat mobiliteitsplan past ook de locatie voor het nieuw te bouwen AZ Nikolaas. Onze twee plaatselijke ziekenhuizen zijn in 2007 samengesmolten tot een regionaal ziekenhuis, dat sterk in volume is toegenomen en daarom uit zijn voegen barst. Het extra verkeer verstikt de woonwijk waar het ziekenhuis zich nu bevindt, terwijl die woonwijk de groei van het ziekenhuis belemmert.

Daarom is besloten een nieuwe ziekenhuiscampus te bouwen langs de N41, vlot bereikbaar vanuit het centrum en vanuit de regio. Volgens de huidige timing zullen de werkzaamheden in 2022 van start gaan en in 2027 worden opgeleverd. Ik hoef u niet te vertellen dat de verwerving van gronden, de onderhandelingen met de Vlaamse overheid onder wie de N41 ressorteert en de integratie van een stadsrandparking een heus titanenwerk betekenen. Tot slot werken we aan een oostelijke tangent, met een nieuwe afrit Sint-Niklaas-Oost op de E17, zodat het verkeer uit de richting Antwerpen niet langer langs de Grote Markt hoeft te passeren."

De lobbenstad

Richtinggevend voor de stadsvernieuwing is al sinds jaren de idee van een lobbenstad. "Dat stadsontwikkelingsmodel volgens een radiale structuur van compacte stadslobben met daartussen een netwerk van blauwgroene vingers die de natuur tot in het hart van de stad brengen, sluit aan bij onze morfologie, met tamelijk veel groen in het centrum. In plaats van het centrum verder vol te bouwen en het groen naar de rand te dringen, willen we de ontwikkeling concentreren rond de historische in- en uitvalswegen. Een ambitieuze keuze, maar zonder visie borduur je hier en daar lapjes zonder samenhang. Voor

de leefbaarheid en levenskwaliteit in de stad is dat ongetwijfeld een pluspunt. Iedereen wil groen en recreatieruimte op wandelafstand. Maar ik begrijp ook de bekommernissen van de mensen die de waarde van hun als bouwgrond ingekleurde eigendom plots in het gedrang

01

“Het stadsontwikkelingsmodel van de lobbenstad sluit aan bij onze morfologie, met tamelijk veel groen in het centrum.”

zien komen.

De vertaling van die visie in plannen met een juridische afdwingbaarheid en beleidsmatige, juridische en financiële consequenties is dan ook geen sinecure. Voor elke potentiële ontwikkeling moeten we een gepaste balans vinden tussen al die verwachtingen en bekommernissen. Een mooie realisatie is de Clementwijk, een verkaveling die al jaren als voorbeeld van een duurzame wijk fungeert. We hebben daar met het oog op de waterhuishouding geen tabula rasa gemaakt, maar zijn landschappelijk uitgegaan van de bestaande inde-

ling. Daardoor valt het aantal velden en akkers van voorheen nagenoeg samen met de huidige bouwpercelen.”

Nieuw beeld voor het stadshart

Twee geplande projecten die een serieuze impact zullen hebben op het stadshart, zijn de herbestemming van de oude VTS schoolsite aan het Onze-Lieve-Vrouwplein tot woonproject, en de omvorming van het Hendrik Heymanplein aan de zuidkant van de Grote Markt tot parkzone. Daarnaast zijn er tal van projecten gerealiseerd of in aantocht, al dan niet via een samenwerking tussen de private sector, de twee sociale huisvestingsmaatschappijen en het intergemeentelijk samenwerkingsverband Interwaas. Huisvesting is een kernthema.

03. Op de site van een voormalige houtzagerij, op wandelafstand van het station en het centrum en ingebed in een autoluwe omgeving, realiseert Re-Vive 60 woonentiteiten, zowel woningen als appartementen. Caan Architecten stond in voor het ontwerp. Alle woningen in 't Fineer, de toepasselijke naam van het project, zijn Bijna Energie Neutraal en uitgerust met milieuvriendelijke en technologische energieoplossingen. ©Re-Vive

04. In het centrum krijgt de VTS-site, die vrijkwam na de verhuizing van de Vrije Technische Scholen, fasegewijs een nieuwe invulling met als rode draad de combinatie van wonen en culturele infrastructuur. De voormalige herenwoning, refter en kapel worden omgevormd tot meergezinswoningen, de vroegere katoenfabriek opgedeeld in vijf rijwoningen met tuin. Het tussengebouw en het voormalig Technisch Instituut voor Breikunde krijgen een overwegend culturele bestemming. Het masterplan is van Nero architecten. De renovatie, restauratie en omvorming in opdracht van de publieke partners werd toegewezen aan het ontwerpteam Volt architecten – Blaf – dencl-studio. »

05

“Begin 2016 telden we 75.143 inwoners, van wie er circa 50.000 in de kernstad wonen, 10.000 in de westelijke deelgemeente Belsele, 7.500 in het nog westelijker Sinaai en 7.500 in het noordoostelijk gelegen Nieuwkerken. Naast de traditionele verkavelingen en de renovatiegolf die vooral kleinere arbeiderswoningen met een beperkt comfort aanpakt, tellen we nogal wat inbreidingsprojecten. Heel wat binnensites van textiel- en andere fabrieken kwamen in de jaren 1970 en 1980 leeg te staan door faillissementen, verhuizing naar industrieterreinen of delokalisatie. In plaats daarvan kwamen er garages, bergplaatsen en al dan niet vergunde ateliers met soms gevaarlijke of hinderlijke activiteiten. Zowel de stad als de private investeerders hebben die intussen ontdekt en realiseren er volop projecten. We zoeken ook naar nieuwe formules. Zo werden voor de uitbreiding van de Clementwijk gronden ingebracht door verschillende partners en gebeurde er een soort herverkaveling.”

Het primaat van de participatie

Naast dienstverlening, duurzaamheid en diversiteit is participatie een van de transversale beleidsthema's. “We hebben nu een specifiek bevoegde schepen die goed werk levert, maar vooral voor de nieuwe projecten is er nog werk aan de winkel wat de administratieve ondersteuning betreft. Voor de geplande aanpak van de stationsomgeving Noord

heeft een groep burgers bijvoorbeeld gebruik gemaakt van de decretale mogelijkheid om zelf een voorstel te doen aan de gemeenteraad. Hun punten van kritiek hadden betrekking op de hoogbouw, de versnippering van het groen en het gebrek aan participatie. De gemeenteraad had daar oren naar en doet haar huiswerk nu over.”

“Anderzijds kent inspraak ook zijn beperkingen. Gezien de financiële situatie van de stad hebben we een serieuze saneringsronde achter de rug, waarvoor soms moeilijke beslissingen op het programma stonden. Zo hebben we de inzameling van het huishoudelijk afval overgeheveld van de stad naar de intercommunale, die het uitbesteedt aan een private firma. Daar is heel wat heisa rond ontstaan met veel protest, stakingen, een petitie en als culminatie een volksraadpleging. Voor die laatste kwam amper 17% van de kiesgerechtigden opdagen. Van hen gaven 85% de vakbonden en de oppositie gelijk. Maar vermits dat ‘neen’ amper 15% van de kiesgerechtigden vertegenwoordigt, weigerden we om toe te geven. Daarmee werden we even een referentiepunt, want veel andere steden en gemeenten hebben toen opgelucht gereageerd: als je daaraan toegeeft, is het hek van de dam.” De tevredenheid over het college zit volgens de recente cijfers in de lift. “Na de aanvankelijke twijfels over de ‘onnatuurlijke’ coalitie van N-VA, sp.a en Groen ziet iedereen nu dat er een visie is, dat er resultaten worden geboekt en

05. Het Welzijnshuis, een ontwerp van Els Claessens en Tania Vandebussche van ECTV architecten, is de thuisbasis voor de sociale dienst, het OCMW en alle welzijnsdiensten van de stad. De nieuwbouw is een vierkant, compact en energiezuinig gebouw van ruim 6.000 m², met een ruime publiekszone, een multifunctionele centrale patio en een ondergrondse parking. De publieke delen liggen aan de straat, de personeelsingang en de burelen langs het park. Overgangen en doorzichten kregen veel aandacht: een luifel leidt naar een hoge inkom met doorzicht naar de patio, de infobalie vormt de kern van het gebouw. ©Hilde D'haeyere.

dat die resultaten kwaliteitsvol zijn. Ik mag uit naam van de meerderheid dan ook claimen dat de stad na jaren van aarzeling en stilstand eindelijk weer een dynamiek kent.”

Onroerend en immaterieel erfgoed

Zoals het een burgemeester van Sint-Niklaas betaamt, is Lieven Dehandschutter nauw verbonden aan het Sint-Nicolaasgenootschap, de vzw die werkt rond de figuur, de legenden en de sagen van de goedheilige sint. “Ik stond in 1989 mee aan de wieg van het genootschap, ben er 24 jaar voorzitter geweest en heb dat statuut gezien mijn vele verplichtingen sinds enkele jaren ingevuld voor de titel van erevoorzitter. Ons pronkstuk is het huis van de Sint, een pand uit de jaren 1930 in de Stationsstraat dat vroeger eigendom was van een textielabrikant. Het stadsbestuur heeft

de woning in de jaren 1980 gekocht om er haar schilderijencollectie in onder te brengen. Op de leegstaande verdieping hebben we in 2004 de winterresidentie van Sinterklaas in Vlaanderen ontdekt. We hebben de heilige man gevraagd of we die plek tijdens de Sinterklaasperiode toegankelijk mochten maken voor kinderen en hun ouders en grootouders. In een tijdsspanne van 25 dagen hebben we daar eind 2016 meer dan 38.000 bezoekers uit heel Vlaanderen en zelfs Wallonië onthaald. Die konden kennismaken met het bureau van de Sint met zijn fameuze boek, zijn salon, badkamer, eetkamer, het sintelijk toilet, de kamers van de zwarte pieten met een apart bed voor de hoofdpiet en stapelbedden voor zijn secundanten en noem maar op. Aan alle details is aandacht besteed. Zo gebruiken de pieten schoorsteenkoppen als nachtkastje, zie je in hun badkamer hier en daar roetvegen, zijn er een pakjeskamer en een oefenkamer waar pieten leren daklopen en pakjes gooien.”

Zoals vele steden en gemeenten staat ook de toekomst van de parochiekerken hoog op de agenda in Sint-Niklaas. “Van de 12 parochiekerken is er al eentje herbestemd. In de H. Hartparochie, een nieuwe wijk uit de jaren 1920 in art deco en modernistische stijl, heeft de stad de kerk, het klooster en de parochiezaal gekocht. Met projectsubsidies uit het grootstedenbeleid worden het klooster en de parochiezaal omgevormd tot een woonproject. De kerk, die beeldbepalend was voor de wijk en de omgeving, blijft behouden en wordt herbestemd tot ontmoetingscentrum. Met haar mooie, rechthoekige binnenruimte zonder dwarsbeuken en zijkapellen leent ze zich daar perfect toe. Intussen werden daar al filmprojecties en feesten georganiseerd en vierden de scouts er Nieuwjaar. Wat er met de andere 11 kerken, waaronder zes beschermde, zal gebeuren valt nog te bekijken.”

Door Colette Demil en Staf Bellens

06. Na jarenlang drentelen onderging de Stationsstraat een ingrijpende facelift. De straat werd heraangelegd en omgevormd tot een aantrekkelijke stedelijke winkelpromenade met een uniforme verharding in natuursteen; een brede wandelzone; een gemarkeerd fietsgedeelte en een centrale functionele strook met groenvoorzieningen, laad- en loszones, terrassen, straatmeubilair en waterpartijen. Ontwerp: Grontmij (Sweco) in samenwerking met Daniël Ost en Kristof Swinnen. ©Grontmij (Sweco)

07. Kriekepitte, een project met 45 sociale appartementen, van arQ architectenstudio. De appartementen zijn ondergebracht in een boogvormig bouwvolume omheen een kinderdagverblijf en in lijn met de gebogen straat. Dit concept verhoogt de privacy en beperkt het aanzicht van de lengte van het gebouw in het straatbeeld. ©arQ architectenstudio

“Heel wat binnensites van textiel- en andere fabrieken, die in de jaren 1970 en 1980 leeg kwamen te staan, bieden vandaag kansen tot ontwikkeling.”

